

Medborgarinitiativets titel

Återinför lönenivåindex som arbetspensionsindex

Datering av initiativet

24.9.2015

Initiativets form

Förslag om att lagberedning ska inledas

Justitieministeriets ärendenummer

OM 174/52/2015

Innehållet i initiativet

Förslag om att vidta lagstiftningsåtgärder för att återinföra lönenivåindex som arbetspensionsindex

Syftet med indexskyddet för pensioner är att utgångsbeloppet på pensionen för personer som går i pension ska vara skäligt i förhållande till inkomstnivån under den yrkesverksamma tiden och att den löpande pensionen därefter ska ha kvar sin köpkraft.

Efter att man har gått i pension justerar pensionsanstalten årligen den löpande arbetspensionen från ingången av januari enligt förändringen i arbetspensionsindex.

Gällande lag: Lag om pension för arbetstagare 395/2006

98 § Indexjustering av pensionerna

"En löpande pension justeras årligen från ingången av januari med ett indextal (arbetspensionsindex), i vilket vägningskoefficienten för förändringen i lönenivån är 0,2 och vägningskoefficienten för förändringen i prisnivån är 0,8."

Vi föreslår att lagstiftningsåtgärder vidtas för att omformulera paragrafen så här:

98 § Indexjustering av pensionerna

"En löpande pension justeras årligen från ingången av januari med ett indextal (arbetspensionsindex), i vilket vägningskoefficienten för förändringen i lönenivån är 1,0."

Motiveringar

Inkomstrelaterad förmån

Arbetspension är en inkomstrelaterad förmån. Syftet med indexeringen är att garantera köpkraften hos pensioner som är relaterade till inkomstnivån under pensionstagarens yrkesverksamma tid. Det enda sättet att genomföra detta är att knyta pensionsbeloppet till förvärvsinkomstutvecklingen.

Ursprungligen användes enbart ett förtjänstnivåindex för arbetspensioner. Det gällde till 1977. Renodlade lönenivåindex används fortfarande i pensionssystemen i Nederländerna och Danmark, som anses vara de bästa i världen. Dagens finländska arbetspensionsindex är det sjunde sämsta i EU, då det främst väger in förändringen i prisnivån i stället för förändringen i lönenivån.

Indexjusteringar har stor betydelse för pensionsbeloppet. Av en pension som utbetalades 2014 och som börjat utbetalas 30 år tidigare utgör indexandelen två tredjedelar och den ursprungliga pensionen bara en tredjedel.

Rättvisa

Dagens arbetspensionsindex, alltså det så kallade brutna indexet, garanterar inte köpkraften i fråga om arbetspensionen när levnadsstandarden stiger. Pensionstagarnas inkomster släpar efter förvärvsinkomstutvecklingen.

Till följd av det brutna indexet har pensionerna stigit närapå hälften långsammare än lönerna. Mellan 1995 och 2014 steg lönenivån med 88 procent och arbetspensionerna med 46 procent. Den genomsnittliga arbetspensionen 1995 var 60 procent av lönerna, men 2014 var den reellt sett nere i 47 procent.

Ett lönenivåindex garanterar att också pensionerna stiger när lönerna stiger. Om lönerna inte stiger så stiger inte pensionerna heller.

Motverka en ond cirkel av fattigdom

Till följd av det brutna indexet sjunker den genomsnittliga pensionen åldersgrupp efter åldersgrupp. Pensionärerna blir fattigare allt eftersom de blir äldre.

Under den fattigdomsgräns som EU fastställt lever 20 procent av alla över 75 år, 30 procent av alla över 85 år och nästan hälften av alla 100-åringar. Ingen annanstans i Västeuropa anhopas fattigdomen bland äldre på samma sätt som i Finland.

Värst utsatta är ensamboende kvinnor över 65 år, varav ungefär 28 procent lever under fattigdomsgränsen. Enligt EU-kriterierna 2012 gick fattigdomsgränsen i Finland vid 1 166 euro i månaden i enpersonshushåll.

Bevara självkänslan

När man avgår med arbetspension är pensionen relaterad till den tidigare lönenivån och är än så länge skälig, men under årens lopp avtar köpkraften. Därför tvingas många äldre vända sig till socialvården och söka bostadsbidrag och utkomststöd. Människor som arbetat hederligt hela livet upplever det som förnedrande.

Stimulerande effekt på samhällsekonomin

Om fullt lönenivåindex återinförs som arbetspensionsindex kommer pensionärernas köpkraft att öka, vilket kommer att inverka positivt framför allt på industrin och tjänsterna på hemmamarknaden. Statens och kommunernas skatteintäkter växer samtidigt som utgifterna för bostadsbidrag och utkomststöd till pensionstagare minskar. Det behövs inga skattemedel för att betala arbetspensioner, utan pengarna kan tas från avkastningen på pensionsbolagens investeringar. Mer än 70 procent av avkastningen härrör från utländska investeringar.

Kostnaderna för en ändring är marginella

Om ett lönenivåindex införs ökar pensionsutgifterna för ett år med 312 miljoner euro, om man antar att reallönerna stiger med 1,6 procent.

Pensionsfondernas medel har mer än fyrdubblats 1995–2014. Där finns 183 miljarder euro, vilket är mer än tre gånger mer än statsbudgeten (54 miljarder euro) och sju gånger mer än de totala pensionsutgifterna för ett år. Avkastningen 2014 var 12 miljarder euro.

Priset för en indexreform (312 miljoner euro) är 0,18 procent av pensionsfondernas kapital och 2,6 procent av deras avkastning. Arbetspensionsavgifterna behöver inte höjas även om ett lönenivåindex införs.

Pensionsfonderna blir heller inte mindre. De ökande pensionsutgifterna kan finansieras med avkastning på pensionsfondernas investeringar och det behövs inte skattemedel för ändamålet. Avkastningen används för det som den är avsedd för, alltså pensioner.